

Vahendamine piiriüleste perekonnaõiguslike vaidluste puhul - Soome

Soomes on kasutusel kolm perelepitusmenetlust: 1) kohtuväline lepitus, 2) kohtulik lepitus iseseisva menetlusena ja 3) lepitus osana lapse hooldusõigust või lapsega suhtlemise õigust puudutava otsuse täitmisest.

1. Kohtuväline lepitus

Abieluseaduse (243/1929) kohaselt tuleks perekonnas tekkivad vaidlused ja õiguslikud probleemid lahendada eelkõige pereliikmetevaheliste läbirääkimiste teel ja asjaomased otsused teha vastastikusel kokkuleppel. Kui pereliikmed vajavad vaidluste lahendamisel välist abi, võivad nad abi otsida perelepitajatelt, kelle teenuseid pakuvad kohalike omavalitsuste sotsiaalosalakonnad. Enamikul juhtudel on ülesandega tegelema määratud perelepitajad arengu- ja perenõustamisteenistuste ja muude sotsiaalteenistuste töötajad. Perelepitus on muudest sotsiaal- ja perenõustamisteenustest eraldiseisev menetlus, mille eesmärk on leida ühise arutelu ja läbirääkimiste teel pooltevahelistele vaidlustele lahendus. Peale kohalike omavalitsuste osutavad lepitusteenuseid kirikute juures asuvad perenõustamiskeskused ning muud organisatsioonid ja eraisikud, kellel on lepitustegevuse luba.

Lepitaja konkreetne ülesanne on kaitsta laste õigusi abielulahutuse korral. Lepitaja aitab lapsevanematel lahendada rahumeelselt kõik lastega seotud küsimused. Muu hulgas tähendab see kokkuleppeid selles, kas mõlemale vanemale jääb laste ühine hooldusõigus, kelle juures lapsed elavad ja kuidas nad kohtuvad teise vanemaga ning kuidas vanemad jagavad laste ülalpidamise kohustust. Kui vanemad jõuavad kokkuleppele, aitab lepitaja neil koostada lepingu. Et kokkulepe jõustuks, palub lepitaja, et vanemad laseksid laste hoolekande ametnikul lepingu kinnitada. Kinnitatud kokkulepe on samaväärne kohtuotsusega.

Perelepitus on vabatahtlik, konfidentsiaalne ja tasuta. Perelepitusteenistusega võib ühendust võtta kogu pere või seda võivad teha abikaasad koos või eraldi.

2. Kohtulik lepitus

Kohtud võivad olla lepitajaks laste hoolduse, eluaseme, lastega suhtlemise õiguse ja lastega seotud rahalise toetusega seotud küsimustes (seaduse 10. jagu, milles käsitletakse vahendusmenetlust tsiviilajades ja üldkohtutes sõlmitud kokkulepete kinnitamist, 394/2011). Lepitus on kohtumenetlustest eraldiseisev menetlus. See on vabatahtlik, kuid see eeldab mõlema vanema nõusolekut. See on kiirem ja odavam kui kohtumenetlused.

Lepitusmenetlus algatatakse siis, kui pooled taotlevad kohtult lepitust. Juba algatatud kohtumenetlust on võimalik ka lepitusmenetluseks pöörata. Lepitusmenetluse võib lõpetada mis tahes etapis. Lepitaja on kohtunik, keda abistab ekspert, tavaliselt psühholoog või sotsiaaltöötaja. Lepituse pooli võib abistada nende valitud advokaat või muu abiline. Kohtuliku lepituse korral on võimalik taotleda riiklikest rahalistest vahenditest õigusabi hüvitise maksmiseks abistajale. Kohtulikus lepitusmenetluses tuleb kaitsta laste parimaid huve. Otsustades seda, kas kokkuleppe võib kinnitada, peab kohus arvestama lapse hooldusõiguse ja lapsega suhtlemise õiguse seadust (361/1983) ning lapsehooldusseadust (704/1975). Kinnitatud kokkulepe on samaväärne kohtuotsusega. Kui kokkuleppele ei jõuta, lõpetab kohus juhtumi menetlemise. Kui kohtumenetlus on pööratud lepitusmenetluseks, suunatakse asi lepitusmenetluse ebaõnnestumise korral uuesti kohtumenetlusele.

3. Lepitus kui täitemenetluse osa

Seda liiki lepitus on kättesaadav vaid siis, kui üks vanematest on algatanud esimese astme kohtus täitemenetluse. Sel juhul on kohtuotsus juba olemas, kuid teine vanem ei ole seda täitnud.

Lapse hooldusõigust ja lapsega suhtlemise õigust puudutavate otsuste täitmise seaduse (619/1996) kohaselt määrab kohus põhimõtteliselt lepitaja juhul, kui isikuhooldus- või suhtlusõigust käsitleva otsuse täitmist on taotletud kohtu kaudu. Tavaliselt on lepitaja lapsepsühholoogiat tundev psühholoog, lastekaitset tundev sotsiaaltöötaja või laste hoolekande ametnik. Lepituse eesmärk on lihtsustada lapsevanemate või muude huvitatud isikute vahelist koostööd, et tagada laste heaolu. Lepitaja korraldab vanemate kohtumise ja räägib eraldi lapsega (või lastega), et selgitada välja tema (või nende) soovid ja arvamused, kui see on lapse (või laste) vanust ja arengutaset arvestades võimalik. Lepitaja koostab kohtule lepitusmenetluse kohta aruande. Kui lepitusmenetluses ei jõuta vanematevahelisele kokkuleppele, langetab kohus asjas otsuse muu hulgas lepitaja aruandele tuginedes.

Teave lepitajate kohta

Perelepituse korraldamine on kohalike omavalitsuste sotsiaalosakondade ülesanne. Kohalike omavalitsuste kontaktandmed: <http://www.kunnat.net/fi/Yhteystiedot/kunta-alan-yhteystiedot/kunnat/Sivut/default.aspx>

Soome Advokatuur koolitab advokaate tegutsema lepitajatena perekonnaõiguslikes vaidlustes:

http://www.asianajajaliitto.fi/asianajopalvelut/etsi_asianajaja

Kohtulik lepitusmenetlus kuulub esimese astme kohtute pädevusse. Esimese astme kohtute kontaktandmed leiab õigusasutuste veebisaidilt: <http://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/yhteystiedot.html>

Teave lepituse kohta

Teavet lepituse kohta saab kohtusüsteemi veebisaidilt: <http://oikeus.fi/fi/index/esitteet/perheasioidensovittelu.html>

Justiitsministeeriumi brošüür kohtuliku lepitusmenetluse kohta isikuhooldusõigusega seotud vaidlustes:

https://oikeus.fi/en/index/esitteet/expert-assistedmediationofcustodydisputes_2.html

Ingliskeelne brošüür: https://oikeus.fi/en/index/esitteet/expert-assistedmediationofcustodydisputes_2.html

Riiklik tervise- ja heaolu instituut, lastekaitse käsiraamat, perelepitus:

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lapsen-asema-erotilanteessa/perheasioidensovittelu>

Soome Advokatuuri perekonnaõiguse küsimuste rahumeelse lahendamise menetlus:

http://www.asianajajaliitto.fi/asianajopalvelut/sovintomenettely/sovintomenettely_perheasioissa

Soome lepitusfoorum:

<http://www.ssf-ffm.com/index.php>

Riiklikud õigusaktid

Perelepitusmenetlust on eraldi käsitletud järgmistes õigusaktides:

abieluseadus (234/1929):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=avioliitolaki#O1L5>

lapse hooldusõiguse ja lapsega suhtlemise õiguse seadus (361/1983):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

lapse hooldusõiguse ja lapsega suhtlemise õigust puudutavate otsuste täitmise seadus (619/1996):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960619>

seadus, mis käsitleb vahendusmenetlust tsiviilasjades ja üldkohtutes sõlmitud kokkulepete kinnitamist (394/2011):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110394>

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei

pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 08/02/2018